

**ԿԵՐՊԱՅԻՆ ԻՐԱՑՈՒՄԸ ԳԵՐՄԱՆԵՐԵՆԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱ
ԺԱՄԱՆԱԿԱԶԵՎՈՒՄ**

Սույն հոդվածը նվիրված է գերմաներենի խնդրահարույց բնագավառներից մեկին՝ կերպի կարգի մեկնաբանությանը: Փորձ է արվել ուսումնասիրել կերպային իրացումը գերմաներենի պատմական ներկա ժամանակաձևում՝ հայերենի, ռուսերենի և անգլերենի փաստերի զուգադրությամբ: Ուսումնասիրության արդյունքում պարզվել է, որ պատմական ներկա ժամանակաձևը կարող է արտահայտվել ինչպես կատարյալ, այնպես էլ անկատար կերպի գործառույթներով: Հետևաբար, անկախ ժամանակաձևից, կերպային իմաստները կարևոր դեր են զբաղեցնում պատմական ներկայով գործածված ասույթներում գործողության բնույթի նկարագրման համար:

***Բանալի բառեր.** պատմական ներկա, գործառույթ, կատարյալ կերպ, անկատար կերպ, կերպիմաստ, մակբայ, բայիմաստ, արդյունքայնություն, խոսելու պահ, ժամանակային գիծ*

Կերպի և այլ կարգերի, հատկապես բայիմաստի և ժամանակի կարգի միջև գոյություն ունի շատ սերտ գործառութային կապ, ինչը ներկայումս համապատասխան ուսումնասիրությունների քննարկման առարկա է:

Ֆ. Քիֆերի կարծիքով, ոչ կերպային լեզուներում կերպը կախված է ոչ թե բայի, այլ նախադասության հատկություններից: Ըստ լեզվաբանի, նախադասության կերպի համար կարևոր են հետևյալ գործոնները. ա) ժամանակային հարաբերակցությունը (Temporalbestimmungen), բ) տեղայնությունը (Lokalbestimmungen), գ) բայի արժույթայնությունը, դ) գոյականական խմբի կառուցվածքը (որոշյալ, անորոշ հոդ, գրո հոդ) /տե'ս Kiefer, 1983, 149-150/:

Չնայած գերմաներենում բայերը կերպային առումով իրար չեն հակադրվում, այնուամենայնիվ, այստեղ նույնպես կարող են կերպային իմաստներ արտահայտվել, որտեղ մեծ դեր են խաղում ժամանակային փոխհարաբերությունները:

Հիմք ընդունելով նախադասության կերպային կողմնորոշումը՝ կերպային հակադրությունները ներկայացվում են ըստ կերպային գործառույթների: Անկատար կերպի գործառույթներն են. **ընդհանրացնող-փաստային** (verallgemeinernd-faktische Funktion), **գործընթացային** (prozessuale Funktion), **վիճակային** (stative Funktion) և **կրկնային** (iterative Funktion): Կատարյալ կերպի գործառույթներն են. **աորիստիկ** (որվագային, սկսնային և ավարտային ենթատեսակներով) (aoristische Funktion), **արդյունքային կամ ամփոփիչ** (perfektische Funktion) և **ամփոփիչ-կրկնային** (Zusammengefasste Iterativität) գործառույթներ /տե'ս Szoboszlai, 2004, 4-11/:

Ներկա ժամանակում կերպային իմաստները գերմաներենում պայմանավորված են բայով, մակբայներով և նախադասության մեջ խնդրի որոշյալությամբ կամ անորոշությամբ:

Նշենք, որ կերպային իրացումը գերմաներենում առավել տեսանելի է այն դեպքում, երբ ներգրավվում են նաև այլ լեզուների (տվյալ դեպքում ընտրված են հայերենի, ռուսերենի և անգլերենի) փաստերը:

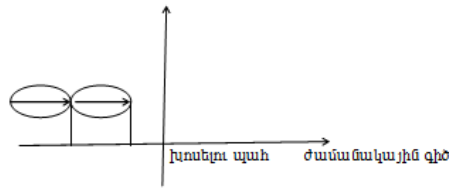
Ինչ վերաբերում է պատմական ներկա (historisches Präsens) ձևին, ապա այն գործածվում է գրական ստեղծագործություններում՝ ընթերցողին մասնակից դարձնելու անցյալում կատարված գործողություններին: Այս ժամանակաձևն առավելապես հանդիպում է պատմական արձանագրությունների, կենսագրականների մեջ, երբ անցյալում կատարված իրողություններն առավել պատկերավոր ներկայացնելու համար հեղինակը նախընտրում է պատմական ներկան:

Պատմական ներկայով արտահայտված ասույթները կարող են հանդես գալ կերպային ամենատարբեր իմաստներով և կատարել տարբեր գործառույթներ:

Կատարյալ կերպի գործառույթներ

Աորիստիկ (դրվագային) գործառույթ

Այս գործառույթով գործածվում են արդեն կատարված, դրվագային, իրար հետևող գործողություններ: Այն կարելի է ներկայացնել հետևյալ գծապատկերով.¹

Im August 1452 ruft Mahomet alle seine Agas und Paschas zusammen und erklärt ihnen offen seine Absicht, Byzanz anzugreifen und einzunehmen /S. Zweig, 1986, 42/.²

1452 թվականի օգոստոսին Մահմուդը *հավաքում* է իր բոլոր փաշաներին ու աղաներին և բացահայտ *հայտարարում* Բյուզանդիոնի վրա գրոհելու և զավթելու իր մտադրությունը /Ս. Յվայգ, 1986, 11/:

В августе 1452 года Мухаммед *собирает* всех своих пашей и ага, открыто заявляет им о своем намерении атаковать Византий и захватить его /С. Цвейг, 1963, 3/.

In August 1452 Mahomet *calls* together all his agas and pashas, and openly *tells* them of his intention to attack and take Byzantium /S. Zweig, 1999, 3-4/.

Վերոնշյալ օրինակում աորիստիկ կերպային իմաստն արտահայտված է իրար հաջորդող գործողություններով. *ruft/ հավաքում է /собирает/ calls together* և *erklärt/ հայտարարում է/ заявляет/ tells* բայերով:

Այս նախադասությունները կարող էին դրվել նաև անցյալ ժամանակաձևով, սակայն պատմական ներկայի գործածությունը չի խախտում ասույթի իմաստը: Օգտագործելով դրանք պատմական ներկայով՝ հեղինակն առավել ազդեցիկ է դարձնում իր ասելիքը և ընթերցողին դարձնում անցյալի իրադարձությունների ականատես:

Դիտարկենք ևս մեկ օրինակ.

¹ Քանի որ պատմական ներկան վերաբերում է անցյալում կատարված գործողություններին, ապա փորձել ենք գործողությունը ներկայացնել ժամանակային գծի վրա՝ որպես խոսելու պահից առաջ կատարված գործողություն:

² Այստեղ որպես լեզվական վերլուծության նյութ է ընտրված Ստեֆան Յվայգի «Մարդկության աստեղային ժամերը» ժողովածուի բնագիր և թարգմանված տարբերակները:

Hundertfünfzig, allerdings kleinere Schiffe, *zählt* die türkische Flotte, und sofort *knattern* Tausende Ruder ins Meer. Mit Enterhaken, Brandwerfern und Steinschleudern bewehrt, *arbeiten sich* diese hundertfünfzig Karavellen an die vier Galeonen heran, aber scharf getrieben vom Wind, *überholen* und *überfahren* die vier mächtigen Schiffe die mit Geschossen und Geschrei belfernden Boote der Türken / S. Zweig, նույն տեղում, 47/.

Թուրքական տորմիդը *բաղկացած է* հարյուր հիսուն փոքր նավերից, և անսիջապես *լսվում է* մի քանի հազար թիակների *ճողփյունը*: Աբորդաժային կեռեր, կրականետեր և պարսատիկներ ունեցող հարյուր հիսուն նավերը դժվարությամբ *մոտենում են* չորս գալիոններին, բայց ուժեղ հողմից մղվելով, այդ հզոր նավերն *առաջ են ընկնում* և իրենց *տակովն անում* թուրքական նավերը /Ս. Յվայգ, նույն տեղում, 16/:

Турецкий флот *состоит* из ста пятидесяти хотя и меньших судов, и тотчас с моря *доносится* плеск нескольких тысяч весел. С помощью абордажных крюков, огнеметов и пращей сто пятьдесят каравелл с трудом *подходят* к четырем галионам, но подталкиваемые сильным ветром, четыре мощных корабля *обгоняют* и *давят* суда турок, с которых доносится гомон, крики и стрельба /С. Цвейг, նույն տեղում, 5/.

The Turkish fleet *numbers* 150 ships, although they are smaller vessels, and at once thousands of oars *dip* splashing into the sea. With grappling hooks, flamethrowers and sling-stones those 150 caravels *work* their way towards the four galleons, but the four mighty ships, driven on fast by the wind, *overtake* and *pass* the Turkish boats spitting out missiles and shouting at the enemy /S. Zweig, նույն տեղում, 7/.

Վերոնշյալ օրինակում նկատելի է երկու՝ իրար հակադիր կերպային իմաստների գործածություն. մի դեպքում *zählt* (*բաղկացած է՝ ավելի ճիշտ՝ հաշվվում է/* состоит/ numbers) (վիճակային գործառույթ), *knattern* (*լսվում է ճողփյունը/* доносится плеск/ splashing into the sea), *arbeiten sich* (*այստեղ՝ մոտենում են/* подходят/work their way) (շարունակական գործառույթ) բայերն արտահատում են անկատար կերպիմաստ, մինչդեռ *überholen* (*առաջ են ընկնում/* обгоняют / overtake), *überfahren* (*այստեղ՝ տակովն անում/* давят / pass... spitting out) բայերը, գործելակերպով պայմանավորված, արտահայտում են կատարյալ կերպիմաստ, դրվագայնություն: Ինչպես տեսնում ենք, կերպային իմաստը պատմական ներկայում կախված է առավելապես բայիմաստից. օրինակ՝ *zählt/* հաշվվում է/ состоит/ numbers բայն արտահայտում է վիճակային իմաստ: Դրվագային գործառույթը պայմանավորված է մի շարք գործելակերպային բայերով. գերմաներենում՝ *überholen*, *überfahren*, ռուսերենում՝ обгоняют, անգլերենում՝ overtake կամ այլ դրվագային իմաստ արտահայտող բայերով կամ ակնթարթային գործողություն արտահայտող բայերով (հայերենում՝ *առաջ են ընկնում, տակովն անում, անգլերենում՝ pass*):

Da *geschieht* mit einemmal etwas Entsetzliches. Der Wind *setzt* plötzlich *aus* / S. Zweig, նույն տեղում, 47/.

Եվ հանկարծ *կատարվում է* մի ահավոր բան: Քամին անսպասելիորեն *դադարում է/* Ս. Յվայգ, նույն տեղում, 16/:

И вдруг совершается нечто ужасное. Ветер падает /С. Цвейг, նույն տեղում, 5/.

Then, a terrible thing *happens*. The wind suddenly *drops*, ... /S. Zweig, նույն տեղում, 7/.

Կատարյալ, ակնթարթային գործողության իմաստը պայմանավորված է ինչպես *geschehen, aussetzen (կատարվում է, դադարում է/ совершается, падает/ happens, drops)* բայերի, այնպես էլ *plötzlich* և *mit einmahl* (հանկարծ, անսպասելիորեն/вдруг, неожиданно/all of a sudden, suddenly) ժամանակի մակբայների գործածությամբ:

Սկանային գործառույթ³

Այս գործառույթի համար կարևորվում է գործողության կատարման փուլի սկիզբը:

Mit einmal *beginnt* ein leises Brausen, mit einmal *erhebt sich* ein Wind /S. Zweig, նույն տեղում, 49/.

Հանկարծ ծովը *հուզվում է* թեթևակի, *քամի է քարճրանում* /Ս. Յվայգ, նույն տեղում, 18/:

Вдруг в море *начинается* легкое волнение, вдруг *поднимается* ветер /С. Цвейг, նույն տեղում, 6/.

Suddenly a slight sound *is heard*, suddenly the wind *is rising* /S. Zweig, նույն տեղում, 8/.

Սկանային կերպը հատկապես առավել նկատելի է գերմաներեն և ռուսերեն տարբերակներում *beginnen, начинается* բայերի գործածության շնորհիվ: Անգլերեն թարգմանության մեջ գործողությունն արտահայտված է ներկա շարունակական ժամանակաձևով, որը սակայն արտահայտում է ոչ թե գործողության ընթացք, այլ սկիզբ, հետևաբար, այստեղ կատարյալ կերպն արտահայտված է շարունակական ժամանակաձևով:

Ավարտային գործառույթ

Այս գործառույթի համար կարևորվում է գործողության կատարման փուլի ավարտը:

Ավարտային գործառույթը պատմական ներկան կարող է իրացնել վաղակատար ձևերի համակցությամբ, ինչպես՝

Der Tag *ist niedergestiegen*, die Sonne *senkt sich* am Horizont. Eine Stunde noch, und wehrlos müssen die Schiffe, selbst wenn sie bis dahin nicht von den Türken geentert sind, durch die Strömung an das von den Türken besetzte Ufer hinter Galata getrieben werden. *Verloren, verloren, verloren!* / S. Zweig, նույն տեղում, 49/:

Օրը *թերվում է*, արևը *մայր է մտնում*: Եվս մի ժամ, և նավերին, եթե նույնիսկ մինչ այդ թուրքերը նրանց արորդաժի չվերցնեն, հոսանքը կքշի դեպի հանդիպակաց ափը, որ գրավել է թշնամին: Նրանք *կործանված են, կործանված, կործանված* /Ս. Յվայգ, նույն տեղում, 17/:

День *меркнет*, солнце *садится* за горизонт. Еще час, и суда, если даже их до тех пор не возьмут турки на abordаж, будут отнесены течением к занятому неприятелем берегу за Галатой. Они *погибли, погибли, погибли!* /С. Цвейг, նույն տեղում, 6/.

The day *is nearly over*, the sun *is sinking* to the horizon. Another hour, and the ships, even if the Turks have not captured them with grappling hooks by then, will be

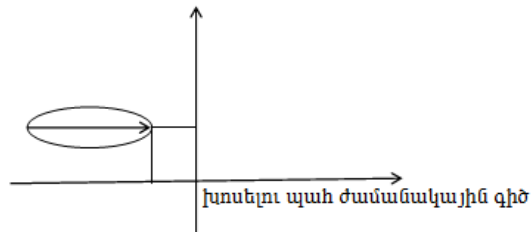
³ Սկանային և ավարտային գործառույթների մասին տե՛ս Lehmann V., Der russische Aspekt. <http://subdomain.verb.slav-verb.org/resources/VL.Aspekt-MS.1999.pdf>, S. 4-6

carried defenseless by the current to the bank beyond Galata, which is in Turkish hands. *They are lost, lost, lost* /S. Zweig, նույն տեղում, 8/.

Այս նախադասություններում ներկա ժամանակով արտահայտված բայերը (*senkt sich/ թեքվում է, արևը մայր է մտնում/ меркнет, садится / is over, is sinking*) կատարյալ գործառույթով են հանդես գալիս, իսկ վերջին նախադասության մեջ գործածված կատարյալ դերբայը (գերմաներենում, հայերենում և անգլերենում՝ *Verloren, verloren, verloren!*՝ Նրանք *կործանված են, կործանված, կործանված!* *They are lost, lost, lost.*) և կատարյալ կերպի բայը (ռուսերենում՝ *Они погибли, погибли, погибли!*) թեև կատարյալ կերպով են արտահայտված, սակայն գործառույթն անկատար է, որովհետև խոսքը կատարվելիք գործողության մասին է:

Արդյունքային գործառույթ

Այս գործառույթն արտահայտում է առանձին միակատար գործողություն, որը հասցված է իր ներքին սահմանին և խոսելու պահին երևում է դրա արդյունքը: Այն կարելի է ներկայացնել հետևյալ գծապատկերով.

Պատմական ներկայի միջոցով հնարավոր է արտահայտել արդյունքայնության իմաստ՝ վաղակատար ձևի համակցությամբ, ինչպես օրինակ՝

...jetzt erst, da Mahomet Sultan *geworden ist, siegt* die Not über die orthodoxe Hartnäckigkeit ... /S. Zweig, նույն տեղում, 39/.

Եվ հիմա միայն, երբ Մահմուդը սուլթան *դարձավ*, կարիքը *գերակշռեց* ուղղափառ հոգևորականության համառությանը... /Ս. Յվայգ, նույն տեղում, 9/:

...и только теперь, когда Мухаммед *становится* султаном, нужда *пересиливает* упорство православного духовенства... /С. Цвейг, նույն տեղում, 1/.

...and only now that Mahomet *has become* Sultan *does* necessity *triumph* over the obstinacy of the Orthodox Church /S. Zweig, նույն տեղում, 2/.

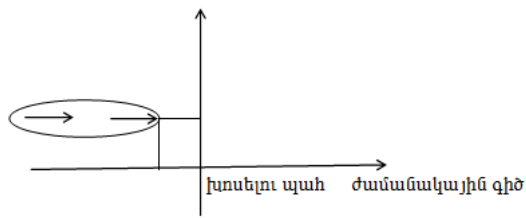
Վերը բերված օրինակներում հայերեն տարբերակում թարգմանիչն արդյունքայնության իմաստն արտահայտել է անցյալ ժամանակաձևով (կարիքը *գերակշռեց*), մինչդեռ գերմաներենում այն արտահայտված է ներկայով (*siegt die Not*): Կարծում ենք, որ եթե հայերենում նույնպես բայերը գրված լինեին ներկայով, ապա դրանից կերպիմաստը չէր փոխվի, հմմտ.՝

Եվ հիմա միայն, երբ Մահմուդը սուլթան է *դառնում*, կարիքը *գերակշռում է* ուղղափառ հոգևորականության համառությանը...

Գերմաներեն և անգլերեն թարգմանությունները թե՛ իմաստային, թե՛ կառուցվածքային առումով առավելապես համընկնում են:

Անփոփոդ կրկնային գործառույթ

Այս գործառույթն արտահայտում է բազմիցս կատարված գործողություն, որը համարվում է ավարտված.

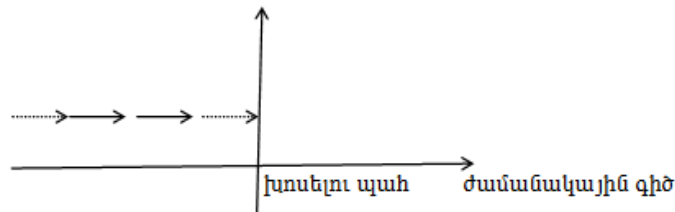

Կարծում ենք, որ այս գործառնությունը պատմական ներկան չի արտահայտվում: Համենայն դեպս, մեզ չի հաջողվել գտնել այդպիսի օրինակ:

Անկատար կերպի գործառնություններ

Կրկնային գործառնություն

Այս գործառնությունը կարող է արտահայտվել բազմակատար, կրկնվող գործողություն արտահայտող բայերի օգնությամբ: Այդ իմաստը կարող է արտահայտված լինել նաև ժամանակի մակբայների օգնությամբ: Գործողությունը կարելի է ներկայացնել հետևյալ գծապատկերով.

Կրկնային գործառնությունը պատմական ներկան գործածվում է հատուկ ժամանակի մակբայների միջոցով: Օրինակ՝

Zunächst kann jede nur sechs oder sieben Schüsse täglich abgeben, aber von Tag zu Tag *bringt* der Sultan neue zur Aufstellung, und in Staub- und Schuttwolken *tut sich* bei jedem Anprall dann immer neue Bresche in dem niederprasselnden Steinwerk *auf* /S. Zweig, նույն տեղում, 46/.

Հրանոթներից յուրաքանչյուրն առայժմ կարող է ամեն օր արձակել ոչ ավելի, քան վեց-յոթ կրակոց: Օր-օրի սուլթանը *տեղադրում է* նորանոր հրանոթներ, և ամեն մի կրակոցի հետ փոշու ամպեր *են քարձրանում*, ու նորանոր ճեղքեր *են բացվում* քարակոփ պարսպի մեջ /Ս. Յվայզ, նույն տեղում, 15/:

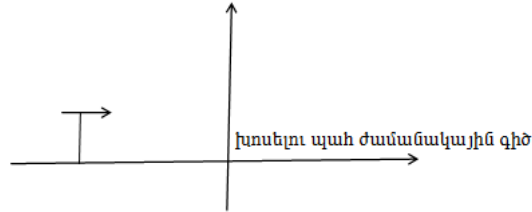
Каждое из орудий может пока производить ежедневно не больше шести-семи выстрелов, но изо дня в день султан *устанавливает* все новые пушки, и с каждым ударом среди облаков пыли и щебня в осыпающейся каменной кладке *открываются* все новые бреши /С. Цвейг, նույն տեղում, 4/.

At first each can fire only six or seven shots a day, but every day the Sultan *brings up* more of them, and with each hit another breach, accompanied by clouds of dust and rubble, *is made* in the stonework /S. Zweig, նույն տեղում, 6/.

Այս նախադասության մեջ ավանդաբար կատարվող գործողության իմաստը փոխանցվում է *täglich, von Tag zu Tag* ժամանակի մակբայների գործածության միջոցով:

Գործընթացային գործառույթ

Այս գործառույթով ներկայացվում է անցյալում կատարվող մի գործողություն, որը չի ձգտում իր ներքին սահմանին: Այն կարելի է ներկայացնել հետևյալ գծապատկերով.

Գործընթացային գործառույթը հատկապես պայմանավորված է բաշխմաստով, սակայն համատեքստային տարրը ևս կարևոր է: Գործողությունը չի հասնում ներքին սահմանին, ինչպես՝

Aber Rom *zögert* und Venedig auch. Denn zwischen dem Glauben des Ostens und dem Glauben des Westens *gähnt* noch immer die alte theologische Kluft /S. Zweig, նույն տեղում, 39/.

Բայց Հռոմը *տատանվում է*, Վենետիկը նույնպես՝ քանի որ Արևմուտքի կրոնի և Արևելքի կրոնի միջև դեռ էլի *բաց է մնում* դավանաբանական նախկին անդունդը /Ս. Յվայգ, նույն տեղում, 9/:

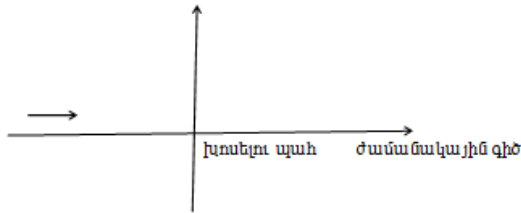
Но Рим *колеблется* и Венеция тоже. Ибо между религией Запада и религией Востока все еще *зияет* прежняя теологическая пропасть /С. Цвейг, նույն տեղում, 2/.

But Rome *hesitates*, and so does Venice. The old theological rift still *yawns* between the faith of the east and the faith of the west /S. Zweig, նույն տեղում, 2/.

Թեև անգլերենում գործընթացային կամ շարունակական կերպը ձևաբանորեն արտահայտվում է *to be + V + ing* կառույցով, սակայն այս օրինակում այդ կերպիմաստն արտահայտված է ներկա անորոշ ժամանակաձևով: Առաջին բայի դեպքում դա, իհարկե, պայմանավորված է բաշխմաստով. *to hesitate* (տատանվել, վարանել) բայը, ինչպես այլ մտավոր գործողություն արտահայտող բայերը (*to understand/ հասկանալ, to agree/ համաձայնել, to believe/ հավատալ*), ընդհանրապես չեն ստանում շարունակական ձև, սակայն *to yawn* (հորանջել) բայը, որը կարող էր գործածվել շարունակական ձևով, նույնպես գործածված է անորոշ ձևով:

Ընդհանրացնող-փաստային գործառույթ

Այս գործառույթով իրացվելիս կարևորվում է այն փաստը, որ որևէ գործողություն ընթացքի մեջ է եղել, սակայն խոսողին չի հետաքրքրում գործողության ավարտը, այլ միայն գործողության կատարվելը: Այն կարելի է ներկայացնել հետևյալ գծապատկերով.

Տվյալ գործառնությունը հիմնականում հանդես են գալիս ընդհանրացնող-փաստային իմաստ արտահայտող բայերը: Համատեքստային տարրը և ժամանակի մակրայնների գործածությունն անշուշտ նույնպես կարևոր են:

Bysanz *liegt vor ihm wie eine goldene Frucht, aber er kann sie nicht greifen: das Haupthindernis für diesen Griff und Angriff bildet die tiefeingeschnittene Seezunge, das Goldene Horn, diese blinddarmförmige Bucht, welche die eine Flanke von Kostantinopel sichert* / S. Zweig, նույն տեղում, 50/.

Բյուզանդիոնը, ինչպես ոսկեղեն պտուղ, *ընկած է* Սուլթանի առջև, բայց նա չի կարողանում տիրանալ նրան: Գրոհելու և տիրանալու գլխավոր խոչընդոտը խորունկ ծովածոցն է: Ոսկեղջյուրը կույրաղիքի նման մի ծովախորշ է, որ մի թևից *պահում է* Կոստանդնուպոլիսը /Ս. Յվայգ, նույն տեղում, 18-19/:

Византий *лежит* перед ним, точно золотой плод, но он не может овладеть им: главным препятствием для овладения и для нападения *является* глубокий морской залив. Золотой Рог – это бухта, похожая на слепую кишку, которая *защищает* Константинопль с одного фланга /С. Цвейг, նույն տեղում, 7/.

Byzantium *lies* before him like a golden fruit, but he cannot pluck it. The main reason *is* the Golden Horn, that inlet of the sea cutting deep into the land, a long bay that *secures* one flank of Constantinople /S. Zweig, նույն տեղում, 9/.

Այս գործառնությունը, ինչպես նկատում ենք, գործածված են ոչ սահմանային բայերը, ինչպես՝ *liegen, bilden, sichern*, որոնց օգնությամբ արտահայտված է անկատար կերպիմաստ:

Այս ամենն ամփոփելով, վերը բերված օրինակների հիման վրա կարելի է աղյուսակի ձևով ներկայացնել գերմաներենի պատմական ներկայի արտահայտած կերպային գործառնությունները:

	անկատար կերպի գործառնություններ				կատարյալ կերպի գործառնություններ		
	ընդհանուր փաստային գործընթացային	կրկնային	վիճակային	արդիատիկ (որվագային, սկսնական, անստատսին)	արդյունքի, ավարտային	ամփոփիչ կրկնային	
պատմական ներկայի դրսևորումներն ըստ կերպային գործառնությունների	+	+	+	+	+	+	-

Այսպիսով, գերմաներենի, հայերենի, ռուսերենի և անգլերենի համապատասխան փաստերի վերլուծության արդյունքում մեկ անգամ ևս համոզվում ենք, որ անկախ ժամանակաձևից, կերպային իմաստները կարևոր և որոշիչ դեր են զբաղեցնում բոլոր լեզուներում՝ անկախ այն բանից, թե տվյալ լեզուն ձևաբանորեն կերպային է, թե՛ ոչ: Պատմական ներկայով գործածված ասույթներում գործողության բնույթի նկարագրման համար առաջատար դերը պայմանավորված է կերպային իմաստով:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Kiefer F. What is possible in Hungarian? // Acta Linguistica Hungarica, Budapest, 33/1983.
2. Lehmann V. Der russische Aspekt. <http://subdomain.verb.slav-verb.org/resources/VL.Aspekt-MS.1999.pdf>
3. Szoboszlai I. Zum Ausdruck der Aspektualität im gegenwärtigen Deutsch. // Deutsche Grammatik im europäischen Dialog, Krakau, 2006.
4. Zweig S. Die Eroberung von Byzanz // Sternstunden der Menschheit: zwölf historische Miniaturen, S. Fischer Verlag, Ulm, 1986.
5. Յվայզ Ս. Բյուզանդիոնի գրավումը // Մարդկության աստեղային ժամերը, քարզվ.՝ Լ. Հախվերդյան, Երևան, «Լույս», 1986:
6. Цвейг С. Завоевание Византии // Звездные часы человечества, перевод В. Станевич, т. 3, М.: «Правда», 1963.
7. Zweig S. The Conquest of Byzantium // Decisive moments in history: twelve historical miniatures, transl. by Lowell A. Bangerter, 1999.

Г. ДОХОЛЯН – *Реализация вида в настоящем историческом времени в немецком.* – В статье представлена попытка исследования видовых (аспектуальных) функций настоящего исторического времени в немецком языке. Высказывания, выраженные в настоящем историческом, повествуют о событиях, имевших место в прошлом, но изображаемых как современные настоящему моменту. В результате данного исследования автор приходит к выводу, что настоящее историческое время может выполнять как функции совершенного вида, так и функции несовершенного вида. Следует отметить, что категория вида играет главную роль в выражении характера действия.

Ключевые слова: настоящее историческое, функция, совершенный вид, несовершенный вид, видовой (аспектуальный) смысл, наречие, глагольный смысл, результативность, момент речи, временная линия

G. DOKHOLYAN – *Realization of Aspect in Historical Present Tense in German.* – The paper is an attempt to investigate the aspectual features of Historical Present Tense in the German language. Historical Present mainly refers to the employment of the present tense when narrating past events. As a result of the research, the author comes to the conclusion that the Historical Present can perform both perfective and imperfective aspectual functions. It should be noted that the category of aspect plays a major role in the expression of the nature of the action.

Key words: historical present, function, perfective aspect, imperfective aspect, aspectual meaning, adverb, verbal meaning, resultative meaning, moment of speech, timeline